

יובל האוניברסיטה העברית

Hebrew University Jubilee

178

14.1.75

ה ש י ר ו ת ה ב ו ל א י
 ירושלים, תל אביב-יפו, חיפה, טבריה, נתניה
 באר שבע, נ.ת. לוד, אשקלון, רחובות, נהריה
PHILATELIC SERVICES
TEL AVIV - YAFO • ISRAEL

יובל האוניברסיטה העברית בירושלים (תרפ"ה – תשל"ה)

האוניברסיטה העברית בירושלים היתה האוניברסיטה הראשונה שהוקמה בארץ ישראל והיא כיום המוסד היהודי להשכלה גבוהה הגדול ביותר בעולם. שלוש מטרות לאוניברסיטה העברית: לשרת את מדינת ישראל בהכשרת כוח אדם מדעי, חינוכי ומקצועי; לשרת את עם ישראל בהמשכת היצירה העברית ובמחקר מתמיד של ערכי היהדות ומורשתה; לשרת את האנושות כולה בהרחבת גבולות הדעת.

בז' בניסן תרפ"ה, 1 באפריל 1925, התקיים טקס הפתיחה הרשמי של האוניברסיטה העברית באמפיתיאטרון שעל הר הצופים. בטקס נכחו מנהיגי העם היהודי מהארץ ומהתפוצות ובראשם נשיא ההסתדרות הציונית, ד"ר חיים וייצמן. את נאום הפתיחה נשא אורח הכבוד, הלורד ארתור ג'יימס בלפור.

אולם תולדות האוניברסיטה ראשיתן כמה עשרות שנים לפני טקס הפתיחה: בשנת 1882 כתב פרופ' צבי הרמן שפירא, מתמטיקאי באוניברסיטת היידלברג שבגרמניה, מראשי התנועה הציונית והוגה הרעיון של הקרן הקיימת לישראל, סדרת מאמרים על הצורך בהקמת בית מדרש יהודי עליון בישראל, "בית מדרש התורה, החכמה והעבודה" כלשונו. חמש עשרה שנים אחר כך נדונה הצעתו של פרופ' שפירא בקונגרס הציוני, שהתקיים בבאזל שבשווייץ.

בשנת 1902 פירסמו ד"ר חיים וייצמן, ד"ר מרטין בובר וד"ר ברטולד פייבל את החוברת "בית ספר יהודי גבוה" ובה תכנית מפורטת להקמת בית מדרש גבוה לנוער יהודי בארץ ישראל. תכנית זו זכתה לתמיכתם של מנהיגי התנועה הציונית. ב־1913 החליט הקונגרס הציוני הי"א לכונן ועדה לשם יסוד אוניברסיטה עברית בירושלים. ד"ר ארתור רופין ניהל אחר כך משא ומתן לקניית קרקע בהר הצופים ובט"ו באב תרע"ח, 24 ביולי 1918, הניח ד"ר חיים וייצמן את אבן הפינה לאוניברסיטה באדמות הר הצופים.

שבע שנים נמשכו עבודות ההכנה בהקמת האוניברסיטה, ובז' ניסן תרפ"ה, 1 באפריל 1925, נערך, כאמור, טקס הפתיחה. אלפי אנשים מכל קצות הארץ והגולה נאספו ביום זה בהר הצופים בהרגשה, כי הם עדים להתרחשותו של מאורע היסטורי שיישמד לדורות בתולדות עם ישראל.

עם פתיחתה כללה האוניברסיטה שלושה מכונים בלבד: המכון למדעי היהדות, שהחל בפעולתו כארבעה חודשים לפני טקס הפתיחה, ושני מכונים בתחום מדעי הטבע: מכון לכימיה ומכון למיקרו־ביולוגיה. כעבור שנה, נוספו עליהם מכון לחקר הטבע של ארץ ישראל ומחלקה להיגיינה. בכל אלה, התנהלה בתחילה עבודה מחקר בלבד, ללא הוראה. הספרייה הלאומית, שהיתה עד אז ברשות ההסתדרות הציונית, הועברה לידי האוניברסיטה והיתה ל"בית הספרים הלאומי והאוניברסיטאי". התפתחותה ההדרגתית של האו-

מקט פתיחת האוניברסיטה העברית על הר הצופים בו' בניסן תרפ"ה (1.4.1925) במרכז החמונה - הלורד ברפור.

OPENING CEREMONY OF THE HEBREW UNIVERSITY ON MT. SCOPUS, JERUSALEM, APRIL 1, 1925.

IN THE CENTRE - LORD JAMES A. BALFOUR.

ברחובות), מחלקה לחינוך, ספרייה לאומית אוניברסיטאית, בית הוצאה לאור ומרכז להשכלה לעם. מספר הסטודנטים שלמדו בין כתליה עלה לאלף, והסגל האקדמי מנה בה כמאתיים איש. מלחמת העצמאות קטעה את הקשר בין ירושלים העברית לבין הר הצופים. על האוניברסיטה נחרץ "לצאת לגלות". קשיים רבים לאין ספור נערמו בדרכה, משנותקה מביתה, והיא מנסה לחדש את פעילותה, ללא בניינים ומעבדות, ללא ציוד מדעי, ללא ספרים. מעתה היתה האוניברסיטה אף המוסד העליון להשכלה גבוהה של מדינה עצמאית, גדלה ומתפתחת. וכך, דווקא יבתקופה קשה זו

גיברסיטה נעשתה מהירה יותר ויותר, החלו לימודים סדירים ובשנת 1931, שש שנים לאחר פתיחתה, הוענקו באוניברסיטה התארים הראשונים לשלושה עשר מוסמכים במדעי הרוח. בשנת 1936 הוענק בה לראשונה התואר "דוקטור לפילוסופיה". בסוף שנת 1947, היתה האוניברסיטה העברית שעל הר הצופים מוסד מדעי-לימודי גדול ומבוסס, המוסד להשכלה גבוהה של היישוב היהודי בארץ ישראל, והיא שימשה מרכז תרבותי יהודי התפוצות. האוניברסיטה כללה אז פקולטה למדעי הרוח, פקולטה למדעי הטבע, פרה-פקולטה לרפואה, בית ספר לחקלאות (שהוקם

שהיתה עלולה להיות תקופה של נסיגה ודלדול, זכתה האוניברסיטה העברית לגידול ולהרחבת שטחי הפעולה בקצב מהיר יותר מבעבר. במשך שנים אחדות התמקמה האוניברסיטה העברית בעשרות בניינים שכורים, שהיו פזורים בכל רחבי ירושלים, והסתייעה בצידו דל, כשהיא רואה בכל אלה "מצב ארעי" ומצפה לשובה להר הצוף פים. משנתמשך הארעי שנים אחדות והאוניברסיטה הלכה וגדלה, הוחלט להקים לה בית חדש בגבעת רם. ב-1953 החלה הקמתה ההדרגתית של קריית האוניברסיטה החדשה, אף החלה הקמת המרכז הרפואי בעין כרם. בד בבד עם התרחבותה וביסוסה, בשנים אלה, הקימה האוניברסיטה העברית שלוחות בתל-אביב, בחיפה ובבאר-שבע וסייעה לאוניברסיטאות החדשות במקומות אלה בהתפתחותן.

בסוף שנת 1967 היו באוניברסיטה העברית שבע פקולטות: למדעי הרוח, למדעי החברה, למשפטים, למתימטיקה ומדעי הטבע, לחקלאות (היחידה בישראל), לרפואה ולרפואת שיניים (היחידה בירושלם) ורבעה בתי ספר: לחינוך, לעבודה סוציאלית, לספרנות ולרוקחות. מספר הסטודנטים הגיע ל-12,500.

אולם לבה של האוניברסיטה העברית בתשע עשרה שנות ניתוקה היה בהר הצופים. מעולם לא אבדו לה התקווה והבטחון כי היא תחזור אל ההר ותחדש בו את מלאו פעילותה. התקווה התגשמה. בראש חודש סיון תשכ"ז, 9 ביוני 1967, הגיעו שנות הגלות לסיומן. האוניברסיטה העברית חזרה לביתה והחלה בשיקומו ובפיתוחו של הר הצופים.

כיום משתרעת האוניברסיטה העברית על ארבע קריות: בגבעת רם, בהר הצופים, בעין כרם (המרכז הרפואי) וברחובות (חקלאות). כ-18,000 סטודנטים לתארים הראשון, השני והשלישי לומדים בשבע הפקולטות ובשמונה בתי הספר של האוניברסיטה: הפקולטות - למדעי הרוח, למדעי החברה, למתימטיקה, למדעי הטבע, למשפטים, לחקלאות, לרפואה ולרפואת שיניים; בתי הספר - לתלמידי חו"ל, למדע שימושי וטכנולוגיה, לחינוך, לרוקחות, לעבודה סוציאלית, למינהל עסקים, לספרנות ולמדעי התזונה והבית ובמרכז ללימודים קדם אקדמיים.

נוסף לתרומתה לחיי התרבות, המדע והמחקר בישראל מקיימת האוניברסיטה העברית קשרים עם מוסדות מדע ומחקר ברחבי העולם ואף מסייעת בקידום חיי החברה והמחקר בארצות מתפתחות.

הבול צויר ע"י א. קלדרון. תל אביב

THE STAMP WAS DESIGNED BY A. KALDERON, TEL AVIV

the expectation of an early return to Mount Scopus. When it finally became obvious that there was no end in sight to this "temporary" state of affairs, it was decided to acquire new premises on Givat Ram, and building began there in 1953. This new campus, and the Medical Centre in Ein Karem, begun at approximately the same time, were both designed to be far bigger than the University's original home on Mount Scopus. Building proceeded rapidly, side by side with ever increasing academic expansion. And yet, even at this time, the University turned its attention outwards, setting up branches in Tel Aviv, Haifa and Beersheba and aiding these institutions towards ultimate independence.

By the end of 1967, the Hebrew University of Jerusalem comprised the Faculties of Humanities, Social Sciences, Law, Science, Agriculture, Medicine, and Dental Medicine and the Schools of Education, Social Work, and the Graduate Library School. Its student enrolment exceeded 12,500.

Givat Ram and the Medical Centre in Ein Karem were never, however, seen as substitutes for Mount Scopus. This remained the heart of the University.

The hope, the belief, that the University would one day return to Mount Scopus, was never for a moment abandoned.

On June 9, 1967, that hope was fulfilled. The University's long exile was over. It returned home and immediately began to restore and expand the Mount Scopus campus.

Today, the University functions on four campuses: Givat Ram, Mount Scopus, the Medical Centre at Ein Karem, and Rehovot (home of the Faculty of Agriculture). It has a student enrolment of 18,000 registered for the Bachelor's, Master's and Doctoral Degrees in its seven Faculties and eight Schools: The Faculties of Humanities, Science, Social Sciences, Law, Agriculture, Medicine and Dental Medicine; the Schools of Overseas Students, Applied Science and Technology, Education, Pharmacy, Social Work, Business Administration, Nutritional and Domestic Science, Graduate Library School, and the Centre for Pre-Academic Studies.

The Hebrew University of Jerusalem is headed by: Mr. Avraham Harman, President; Prof. M. Rabin, Rector; Prof. E.D. Bergmann, Mr. B. Cherrick, Prof. N. Goldblum and Prof. A. Kaynan, Vice-Presidents; and Mr. S. Rothberg (U.S.A.) Chairman of the Board of Governors.

resolve to establish here, in this land, a homeland for itself, a centre serving not merely as a refuge but, above all, as a focus for spiritual and cultural creativity and renaissance, in fulfilment of its millennia-old vision.

The University's beginnings were modest: at its inauguration it was composed of only three institutes: the Institute of Jewish Studies, which in fact started its work some four months earlier, the Institute of Chemistry, and the Institute of Micro-biology. A year later, another, the Institute for Palestine Natural History, was added, as was the Department of Hygiene. All were research institutes which did not, as yet, engage in teaching. A library, formerly in the charge of the Zionist Organization, was transferred to the University and became known as The Jewish National and University Library, its purpose being to serve the research and teaching needs of the University. Progress, while still gradual, became more rapid; a teaching programme was inaugurated, and, in 1931, six years after the opening, the University awarded its first degrees, the Master of Arts, to thirteen graduates of the Faculty of Humanities. The first Ph.D. degrees were awarded in 1936.

By 1947, the Hebrew University of Jerusalem had grown to the stature of a large and well established research and teaching institution, responsible for further education in the Yishuv, a centre of culture for Diaspora Jewry — particularly in Jewish studies — and a University which was already winning international repute for the quality of its work. It comprised the Faculties of Humanities and Science, the Pre-Faculty of Medicine, the School of Agriculture (located in Rehovot), a Department of Education, the Jewish National and University Library, a University Press, and an Adult Education Centre. Student enrolment topped 1,000 and there were some 200 members of faculty.

The War of Independence saw Mount Scopus cut off from western Jerusalem. The University was forced into exile. Innumerable and seemingly insuperable difficulties lay in the way of its resuming its programmes — there were no buildings or laboratories, no scientific equipment, no books. And yet it had to meet the needs of a newly independent, developing nation. It was this need which virtually forced the University into a period of growth and intellectual expansion more rapid than anything it had ever experienced in the past. For some years, the University operated in a number of rented buildings, widely scattered around Jerusalem, making do with insufficient equipment and always regarding the situation as temporary — in

The official opening ceremony of the Hebrew University of Jerusalem was held on Mount Scopus on April 1, 1925. Among those present were Jewish leaders from the Yishuv and the Diaspora, headed by Dr. Chaim Weizmann, while the guest of honour was the veteran English statesman Lord Arthur James Balfour. But the history of the University dates back many years prior to this ceremony. In 1882, Professor Hermann Zvi Schapira, a mathematician at the University of Heidelberg, Germany, Zionist leader and father of the idea of the Jewish National Fund, propounded his theories concerning the need to establish a Jewish institution of higher learning in Eretz Israel which should be a centre of "Torah, wisdom and work". His ideas were subsequently discussed by the Zionist Congress in Basle some fifteen years later.

In 1902, Weizmann, together with Martin Buber and Berthold Feiwel, published a pamphlet entitled 'Eine Juedische Hochschule, which presented a detailed plan for such an institution to serve the needs of Jewish youth. Their proposals received support from the Zionist leadership and in 1913, the 11th Zionist Congress resolved to set up a committee to work on the establishment of a Hebrew university in Jerusalem.

Subsequently, Dr. Arthur Ruppin was charged with the task of negotiating the purchase of a plot of land to accommodate the campus, and in 1918 Weizmann laid the University's foundation stone on Mount Scopus. The event took place only some few months after the Balfour Declaration, and World War 1 was not yet over, indeed the front was only some few miles distant from Jerusalem.

Seven years of intensive work separated the cornerstone laying from the opening of the University in 1925 when thousands of people from the Yishuv and from Jewish communities abroad gathered together on Mount Scopus, all of them 'deeply conscious of participating in a historic event that would have a key place in the future of the Jewish people.

Mount Scopus was the site on which the Roman legions had encamped as they prepared to lay siege to Jerusalem in the battle that was to spell the fall of the Temple. To its east stretches the Judean Desert, the Jordan valley and the Dead Sea, the area through which the Children of Israel first entered the Promised Land. The site on which the University was founded, and its foundation, together symbolize, on the one hand, the generations of persecution suffered through the ages by the Jewish people and, on the other, that people's firm